

**สรุปประเด็นสำคัญการบูรณาการ
แผนงาน/โครงการสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ทูเรียน GI จังหวัดอุทัยธานี
(ทูเรียนห้วยขาแข้ง)**

๑. เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

สืบเนื่องจากการประชุมติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามแผนการตรวจราชการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ รอบที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ ณ ห้องประชุมสุพรรณิการ์ ศาลากลาง จังหวัดอุทัยธานี (หลังเก่า) ของผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เขต ๑๘ (นายพงศ์ไท ไทโยธิน) มอบหมายให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี เป็นหน่วยงานหลักจัดทำโครงการบูรณาการในระดับพื้นที่ ๑ แห่ง โดยให้บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จังหวัดอุทัยธานีได้คัดเลือกสินค้าและพื้นที่เป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๑ ท้องถิ่น ๑ สินค้าเกษตร มูลค่าสูง ทูเรียน GI ซึ่งเป็นสินค้าอัตลักษณ์ของจังหวัดอุทัยธานี

จึงได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมหารือแนวทางการพัฒนาตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยมีหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมวันนี้ ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี สถานีพัฒนาที่ดินอุทัยธานี สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุทัยธานี ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี โครงการชลประทานจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุทัยธานี สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุทัยธานี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานี (ททท.) สรุปสาระสำคัญการประชุมของแต่ละหน่วยงานดังนี้

๒. เรื่องเพื่อทราบ

๒.๑ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี นำเสนอ

- สรุปสถานการณ์การผลิตทุเรียนในพื้นที่ พื้นที่ปลูกทุเรียนในอุทัยธานีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (คาดว่าปีประมาณ ๒,๙๘๗ ไร่) ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๗๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

- กรอบแนวทาง “การขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการ ทูเรียน GI อุทัยธานี ให้มีประสิทธิภาพ” ตั้งแต่กิจกรรมต้นน้ำ กิจกรรมกลางน้ำ และกิจกรรมปลายน้ำ

๓. เรื่องเพื่อพิจารณา

๓.๑ กิจกรรม แผนงาน หรือโครงการ ที่ดำเนินการร่วมกันในพื้นที่

๑) สถานีพัฒนาที่ดินอุทัยธานี

- จุดเด่นของทุเรียนอุทัยธานี ปลูกในพื้นที่ ๓ อำเภอ ได้แก่ บ้านไร่ ห้วยคต และลานสัก เนื่องจากลักษณะเด่นมีความเหมาะสม หน้าดินลึก ระบายน้ำได้ดี เป็นดินร่วนเหนียว มีเมล็ดกรวดเมล็ดทราย ฝนตกหนักน้ำไม่แช่ขัง ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขา ติดแนวเขตป่ามรดกโลกห้วยขาแข้ง ทำให้ภูมิอากาศ อุดมภูมิ และความชื้นเหมาะต่อการเจริญเติบโตของทุเรียน แตกต่างจากพื้นที่อำเภออื่นๆ ไม่สามารถปลูกทุเรียนได้ เนื่องจากการระบายน้ำของดินและอุณหภูมิที่ร้อนมีช่วงระยะเวลาที่ยาวนานกว่า

- การดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนที่ผ่านมา มีการสนับสนุนสระน้ำในไร่นาขนาดเล็ก บ่อจวนนอกเขตชลประทานให้กับสวนทุเรียน มีการตรวจวิเคราะห์ปรับปรุงบำรุงดินและโครงการ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

- ข้อจำกัดทางกฎหมายในการขุดสระ การขุดบ่อน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมตามกฎหมายกำหนดความลึกไม่เกิน ๓.๕ เมตร หากจำเป็นต้องขุดลึกกว่านั้น (เช่น ขุดสระต้อบ่อลึก ๕-๖ เมตร เพื่อให้ถึงชั้นน้ำบาดาลในช่วงแล้งจัด) เกษตรกรต้องขออนุญาตจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ก่อน ซึ่งที่ผ่านมา ในช่วงปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ เกิดภาวะวิกฤตภัยแล้งส่งผลให้ต้นทุเรียนเริ่มขาดแคลนน้ำ ได้รับความเสียหาย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานีได้บูรณาการกับองค์การบริหารส่วนตำบลออกตรวจ ขอสนับสนุนรถแบคโฮ

จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ทำการขุดลอกสระน้ำจากบ่อจั่วให้ลึกจากเดิม ๖ เมตร ทำให้มีน้ำซับในบ่อเพิ่มขึ้นจนสามารถทำให้เกษตรกรบางส่วนรอดพ้นวิกฤตภัยแล้งมาได้

๒) โครงการชลประทานจังหวัดอุทัยธานี

- การดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนที่ผ่านมามีได้ทำการขุดอ่างเก็บน้ำภายใต้โครงการพระราชดำรินในพื้นที่อำเภอบ้านไร่ และอำเภอย่อยคต จำนวน ๖ อ่าง มีขนาดความจุระหว่าง ๒ – ๓ ล้านลูกบาศก์เมตร และได้มีการระบบกระจายน้ำระยะทาง ๒ – ๓ กิโลเมตร เข้าสู่แปลงเกษตรกร มีจำนวน ๓ อ่าง ได้แก่อ่างเก็บน้ำคลองห้วย อ่างเก็บน้ำท่ากรวย และอ่างเก็บน้ำแม่ดิน้อย สามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงให้กับแปลงเกษตรกรที่อยู่รอบๆ อ่าง ได้เป็นอย่างดี

- การสร้างระบบการกระจายน้ำจากอ่างเข้าสู่การปลูกทุเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดควรมีข้อมูลความต้องการน้ำของทุเรียนในแต่ละช่วงเพื่อใช้เป็นข้อมูลการใช้น้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดให้ชลประทานออกแบบวางระบบกระจายน้ำในอนาคต เพื่อลดความสูญเสีย

๓) สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี

๓.๑) สถานการณ์การผลิตทุเรียนในพื้นที่

- พื้นที่ปลูกและการขึ้นทะเบียนเกษตรกร พื้นที่ปลูกทุเรียนในอุทัยธานีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (คาดว่าปีประมาณ ๒,๙๐๗ ไร่) ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๗๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ (บางส่วนที่สมบูรณ์อาจได้ถึง ๑.๕-๒ ตัน/ไร่) อย่างไรก็ตาม เกษตรกรรายใหม่บางส่วนยังไม่กล้ามาขึ้นทะเบียนเกษตรกร เนื่องจากกลัวทุเรียนที่ปลูกแล้วจะตายภายหลัง (ปลูกยาก) หรือพื้นที่คาบเกี่ยวแนวเขตป่า ทางจังหวัดจึงเร่งให้เกษตรกรตำบลลงพื้นที่สำรวจเพื่อรักษาสีเขียวของเกษตรกรในกรณีเกิดภัยพิบัติ

- ปัญหาโรคระบาดในทุเรียน ปัจจุบันพบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่า (Phytophthora) และเพลี้ยในหลายพื้นที่ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี (ศวพ.) ได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและใช้ "น้ำเห็ดเรืองแสงสิรินธร" ร่วมกับเชื้อไตรโคเดอร์มา ซึ่งสามารถช่วยป้องกันและรักษาโรครากเน่าโคนเน่าได้เป็นอย่างดี และช่วยลดต้นทุนให้เกษตรกร

- อัตลักษณ์ของผลผลิต ทุเรียนอุทัยธานี (สายพันธุ์หมอนทองและพันธุ์เบา) จะออกผลผลิตช้ากว่าภาคตะวันออก แต่จะออกก่อนภาคใต้ โดยจะกระจุกตัวมากที่สุดในช่วงปลายเดือนกรกฎาคมถึงต้นสิงหาคม ทำให้มีข้อได้เปรียบที่ผลผลิตไม่ชนกับทุเรียนภาคอื่น

๓.๒) การพัฒนาและการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

- ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผู้แทนเกษตรจังหวัดชี้แจงที่ประชุม เรื่องชื่อกลางทุเรียนจังหวัดอุทัยธานีชื่อ "ทุเรียนห้วยขาแข้ง" เนื่องจากผืนป่าห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลกที่มีเพียงแห่งเดียว และพื้นที่ปลูกทุเรียนของจังหวัดอุทัยธานี (บ้านไร่, ห้วยคต, ลานสัก และ หนองฉาง จำนวน ๓ ตำบล เขาบางแกรก หุ่งโพ เขาขวางทอง) ล้วนอยู่ตามแนวชายขอบของผืนป่า จึงสะท้อนอัตลักษณ์และสร้าง Storytelling ได้เป็นอย่างดี

- การพิสูจน์อัตลักษณ์ทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อยู่ระหว่างการวางแผนลงพื้นที่เก็บตัวอย่างเพื่อตรวจ DNA Fingerprint และวิเคราะห์ลักษณะทางเคมีเพื่อค้นหาข้อแตกต่างทางวิทยาศาสตร์ (เช่น ค่าดิน, ค่าน้ำ, สภาพภูมิอากาศ) ที่ทำให้ทุเรียนห้วยขาแข้งมีรสชาติหวาน มัน อร่อย เนื้อเนียน นุ่มลิ้น และกลิ่นหอมละมุนอ่อนๆ แตกต่างจากทุเรียนในแหล่งอื่น

๓.๓) ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ทุเรียนบ้านไร่ และแปลงใหญ่ทุเรียนห้วยคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ยกระดับเข้าสู่มาตรฐาน GAP และแก้ไขปัญหาเรื่องตลาด

๔) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี

- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัจจุบันพบปัญหาโรครากเน่า (Phytophthora) และเพลี้ยลงในหลายพื้นที่ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี (ศวพ.) ได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและใช้ “น้ำเห็ดเรืองแสงสิรินร์มี” ร่วมกับเชื้อไตรโคเดอร์มา ซึ่งสามารถช่วยป้องกันและรักษาโรครากเน่า โคนเน่า ได้เป็นอย่างดี และช่วยลดต้นทุนให้เกษตรกร โดยเฉพาะน้ำเห็ดเรืองแสงสิรินร์มี ทางหน่วยงานได้เข้าไปอบรมให้ความรู้เกษตรกรผลิตใช้เอง ๑ หม้อ จะได้ปริมาณน้ำเห็ดเรืองแสง ๗ ลิตร ถ้าซื้อในท้องตลาด ราคา ๗๐๐ บาท/ลิตร เกษตรกรผลิตเองจะช่วยลดต้นทุนได้มากกว่า

- การสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถนำทุเรียนลูกเล็กที่ร่วงหล่นจากลมพายุมาแปรรูปผ่านกระบวนการเผาเพื่อทำ "ไบโอชา (Biochar) หรือถ่านดูดกลิ่นจากทุเรียน" สำหรับใช้ในตู้เย็นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นของชำร่วยได้

๕) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี

- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านไร่ และอำเภอห้วยคต สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ปลูกทุเรียนเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่และสับปะรดโรงงาน ราคาทุเรียนหน้าสวนของจังหวัดอุทัยธานีถือว่าค่อนข้างสูงอยู่แล้ว ทำอย่างไรถึงจะสร้างความแตกต่างจากทุเรียนทั่วไป ควรมีการพัฒนาช่องทางจำหน่าย

- สหกรณ์มีแนวทางส่งเสริมสนับสนุนแพ็คเกจขนส่งร่วมกับสหกรณ์เดินรถ จัดทำทริปท่องเที่ยว เพื่อวิ่งนอกเส้นทาง จะต้องปรึกษาขนส่งจังหวัด ทั้งนี้ ผลผลิตทุเรียนทุกลูกของกลุ่มแปลงใหญ่จะต้องมีการติดสติ๊กเกอร์ระบุรหัสคิวอาร์โค้ดที่สวน เพื่อให้สามารถรับประกันคุณภาพแก่ผู้บริโภคได้ นอกจากนี้ยังมีช่องทางกระจายสินค้าผ่านทางร้านจำหน่ายสินค้าสหกรณ์แต่ละอำเภอ รวมทั้งร้านซูเปอร์มาเก็ตสหกรณ์ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง

๖) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุทัยธานี

- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ในแต่ละปีจะได้รับงบประมาณจากกรมภายใต้โครงการ “โอปอย” (OPOAI) หรือชื่อเต็มคือ โครงการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรในภูมิภาค โดยจ้างผู้เชี่ยวชาญลงมาในพื้นที่ให้คำปรึกษา ออกแบบบรรจุภัณฑ์ พัฒนารูปลักษณ์ และทดสอบตลาด ในการแปรรูปสินค้าเกษตรให้กับกลุ่มเกษตรกรในกลุ่มทุเรียนจะเริ่มได้ในปีหน้า

๗) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุทัยธานี การได้รับรองสิทธิประโยชน์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จำเป็นเพื่อสร้าง Storytelling และเพิ่มอำนาจในการกำหนดราคาตลาด

- ชี้แจงแผนงบประมาณปี ๒๕๗๐ มีแผนงานโครงการพัฒนารูปลักษณ์ต้นแบบ /การใช้ Influencer ในการประชาสัมพันธ์ และจัดอบรมหลักสูตรการแปรรูปทุเรียน (ทุเรียนทอด, ไอศกรีม, ทุเรียนกวน) เพื่อแก้ปัญหาผู้ประกอบการที่ไม่สะดวกในการออกนอกสถานที่

- แจ้งกำหนดจัดงานประชาสัมพันธ์และเปิดตลาดสินค้าทุเรียนอุทัยธานี ณ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัล จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๙

๘) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุทัยธานี

- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มุ่งเน้นประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ ร่วมกับท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดอุทัยธานี สำหรับการป็นกิจกรรมท่องเที่ยวสวนทุเรียน เจ้าของสวนยังขาดความพร้อม เนื่องจากเป็นสวนขนาดเล็ก การที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปถ่ายรูปจำนวนมากส่งผลกระทบต่อระบบรากทุเรียนและผลผลิตทุเรียน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมเปิดรับกิจกรรมดังกล่าว

๙) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานอุทัยธานี ร่วมมือกับสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๙ มีแผนเชื่อมโยงเครือข่ายโรงแรม ๑๕ แห่งในการจัดแพ็คเกจนำเที่ยวพักค้างคืน (๑ วัน ๑ คืน) เพื่อพานักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวและผู้สูงอายุเข้าชมและ

ชิมทุเรียนในสวนแปลงใหญ่มาตรฐาน GAP ดำเนินการต่อเนื่องมา ๕ ปี พร้อมเสนอแนะให้เกษตรกรปลูกผลไม้ชนิดอื่นเสริมในสวนเพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับผู้บริโภค ได้รับการตอบรับจากลูกค้าประจำเพิ่มขึ้นทุกปี

สำหรับปัญหาที่ผ่านมาการสร้างชื่อจดจำที่เป็นชื่อกลางทุเรียนของจังหวัดอุทัยธานียังไม่มี แต่ละสวนเรียกชื่อแตกต่างกัน ส่งผลต่อการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ถ้ามีนักท่องเที่ยวจองเข้ามาเป็นจำนวนมาก จำนวนสวนทุเรียนจะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอหรือไม่

๓.๒ พิจารณา แผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่จะดำเนินการในพื้นที่ร่วมกันในปี ๒๕๗๐

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแต่ละหน่วยงานได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เพื่อพัฒนากลุ่มผู้ปลูกทุเรียนอย่างหลากหลาย ดังนั้นจึงมอบหมายให้ฝ่ายเลขาฯ ทำหนังสือแจ้งแต่ละหน่วยงาน จัดส่งแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่จะดำเนินการในปี ๒๕๗๐ -๒๕๗๑ เพื่อจะได้จัดทำเป็นแผนบูรณาการ นำเสนอผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป